

Finanční kontrola

Řízení a kontrola ve veřejné správě

Limská deklarace

- 1977
- principy nezávislé kontrolní činnosti
- doporučující dokument

Druhy kontroly

- podle toho, kým je vykonávána
 - vnitřní (uvnitř organizace)
 - vnější (prováděna zvenčí)
- podle toho, ve které fázi řídicího procesu je vykonávána:
 - předběžná
 - průběžná
 - následná

Právní úprava

- Zákon o finanční kontrole ve veřejné správě a o některých zákonů změně (Zákon o finanční kontrole č. 320/2001 Sb.)
- účinnost 1. ledna 2002
- povinnost zavést systémy finanční kontroly podle zákona od 30. 6. 2002
- vyhláška č. 416/2004 Sb. (kontrolní postupy, metody, rozsah a struktura zpráv, termíny předkládání, ...).

Důvody přijetí zákona

- neexistence uceleného systému finanční kontroly
- neexistence povinnosti vnitřní kontroly ve správních úřadech
- nezabezpečení výměny kontrolních informací
- nejednotnost kontrolních mechanismů
- možnost finanční kontroly mezinárodními organizacemi
- vstup do EU
 - fondy, korupce, ochrana veřejných prostředků

Cíle finanční kontroly

- dodržování právních předpisů a opatření přijatých OVS při hospodaření s veřejnými prostředky
- zajištění ochrany veřejných prostředků proti rizikům, nesrovnalostem a jiným nedostatkům
 - způsobených
 - porušením právních předpisů
 - nevhodným, neúčelným nebo neefektivním nakládáním s veřejnými prostředky
 - trestnou činností

Cíle finanční kontroly

- včasné a spolehlivé informování vedoucích orgánů veřejné správy
 - o nakládání s veřejnými prostředky
 - o prováděných operacích
 - o jejich účetním zpracování za účelem účinného usměrňování činnosti OVS v souladu se stanovenými úkoly
- hospodárný, efektivní, účelný výkon veřejné správy

3E

- Hospodárnost - efficiency
 - takové použití veřejných prostředků k zajištění stanovených úkolů, při kterých vynakládáme co nejmenší objem těchto prostředků (jde o náklady, vstupy, tj. pravidlo „dělat věci levně“)
- Efektivnost - effectivity
 - takové použití veřejných prostředků, při kterém se dosáhne co nejvíce možného rozsahu, kvality a přínosu plněných úkolů ve srovnání s objemem prostředků vynaložených na jejich plnění (jde o vztah mezi vstupy a výstupy, tj. pravidlo „dělat věci správnou cestou“)
- Účelnost – expediency
 - takové použití veřejných prostředků, které zajistí optimální míru dosažení cílů při plnění stanovených úkolů. Znamená „dělání správných věcí“, jde o výstupy)

Finanční kontrola

- Působnost zákona
- Základní pojmy
- Problémová místa
- Interní audit v zákoně o finanční kontrole

Základní pojmy

- působnost zákona
 - vyloučena je kontrola vykonávaná NKÚ, přezkum hospodaření obcí, kontrola a. s. a o. p. s., k nimž stát plní funkci zakladatele a kontrola a. s., s. r. o. a o. p. s., k nimž plní funkci zakladatele ÚSC
- orgán veřejné správy
 - ÚSC (obec, kraj), hl. město Praha, státní fondy, soudy, stát. zastupitelstva, příspěvkové organizace státu a ÚSC, Konsolidační agentura

Základní pojmy

- vedoucí orgánu veřejné správy
 - obecně statutární orgán (v obci starosta, v kraji ředitel KrÚ, v příspěvkové organizaci její ředitel)
- veřejné prostředky
 - veřejné finance, věci, majetková práva a jiné majetkové hodnoty, patřící osobě vymezené jako orgán veřejné správy
- operace (finanční a majetková)
 - postupy při nakládání s veřejnými prostředky, které mají svůj odraz v příslušných evidencích – účetní, operativní, pokladní)
 - má právní a finanční fázi

Vymezení systému finanční kontroly

- Finanční kontrola je součástí systému finančního řízení
 - zabezpečuje hospodaření s veřejnými prostředky
- podsystemy
 - systém finanční kontroly vykonávané kontrolními orgány vůči
 - orgánům veřejné správy
 - žadatelům a příjemcům veřejné finanční podpory
 - tato kontrola je vždy vykonávána na základě zákonného zmocnění (pověření), zákon pro ni používá legislativní zkratku **veřejnosprávní kontrola**

Vymezení systému finanční kontroly

- systém finanční kontroly vykonávané podle mezinárodních smluv
 - smlouvy jsou publikovány ve Sbírce mezinárodních smluv
- vnitřní kontrolní systém v orgánech veřejné správy

Vnitřní kontrolní systém v orgánu veřejné správy

- je v souladu s požadavky Evropské komise rozdělen na dva podsystemy FM/C
 - finanční řízení a kontrola
 - interní audit

Finanční řízení a kontrola

- Systém finančního řízení a kontroly
 - řídicí kontrola
 - Zahrnuje kontrolu zajišťovanou odpovědnými vedoucími zaměstnanci jako součást vnitřního řízení orgánu veřejné správy
 - nepřetržitý proces
 - při přípravě operací, před jejich schválením (předběžná, ex ante)
 - při průběžném sledování uskutečňovaných operací až do jejich konečného vypořádání a vyúčtování (průběžná kontrola)
 - následné prověření vybraných operací v rámci hodnocení dosažených výsledků a správnosti hospodaření (následná kontrola, ex post)

Interní audit

- Systém interního auditu zahrnuje organizačně a funkčně nezávislé přezkoumávání a vyhodnocování přiměřenosti a účinnosti řídicí kontroly, včetně prověřování vybraných operací

Cíle finanční kontroly

- obecné cíle FK v souladu se zásadami obsaženými ve směrnici Mezinárodní organizace nejvyšších kontrolních institucí (INTOSAI) z roku 1992
- Základní zaměření
 - posuzování výkonu veřejné správy

Cíle finanční kontroly

- dodržování „zásady 3 E“ při výkonu veřejné správy
- dodržování zákonnosti při hospodaření s veřejnými prostředky
- ochrana veřejných prostředků
- zpravodajská povinnost ve vztahu k vedoucím orgánům veřejné správy

Odpovědnost vedoucího orgánu veřejné správy

- organizování finanční kontroly
- řízení finanční kontroly
- zajištění přiměřenosti a účinnosti finanční kontroly

Povinnosti vedoucího orgánu veřejné správy

- rozvrhnout a zavést takový systém FK, který poskytne
 - přiměřenou míru ujištění o tom, že budou plněny schválené záměry a cíle orgánu veřejné správy
- povinnost zajistit výkon finanční kontroly
 - zaměstnanci, kteří disponují zákonem požadovanou způsobilostí (3 požadavky: kvalifikační předpoklady, bezúhonnost, nesmí hrozit střet zájmů)
- povinnost zavést nezávislý objektivní výkon finanční kontroly

Povinnosti vedoucího orgánu veřejné správy

- povinnost stanovit vhodné, srozumitelné, přiměřené a konkrétní cíle finanční kontroly a zakomponovat je do hlavních cílů orgánů veřejné správy
- povinnost zajistit realizaci výsledků finanční kontroly
 - vyvozovat z výsledků kontrol systémová opatření ovlivňující celý systém finančního řízení a kontroly orgánu veřejné správy

Působnost kontrolních orgánů k výkonu veřejnosprávní kontroly

■ § 7 a § 8

- Ministerstvo financí a správci kapitol státního rozpočtu a jejich působnost

■ § 9

- působnost územních samosprávných celků:
 - zajistit kontrolu svého hospodaření
 - zajistit kontrolu hospodaření svých organizačních složek
 - zajistit kontrolu hospodaření svých příspěvkových organizací (veřejnosprávní kontrola)

Veřejnosprávní kontrola – procesní pravidla

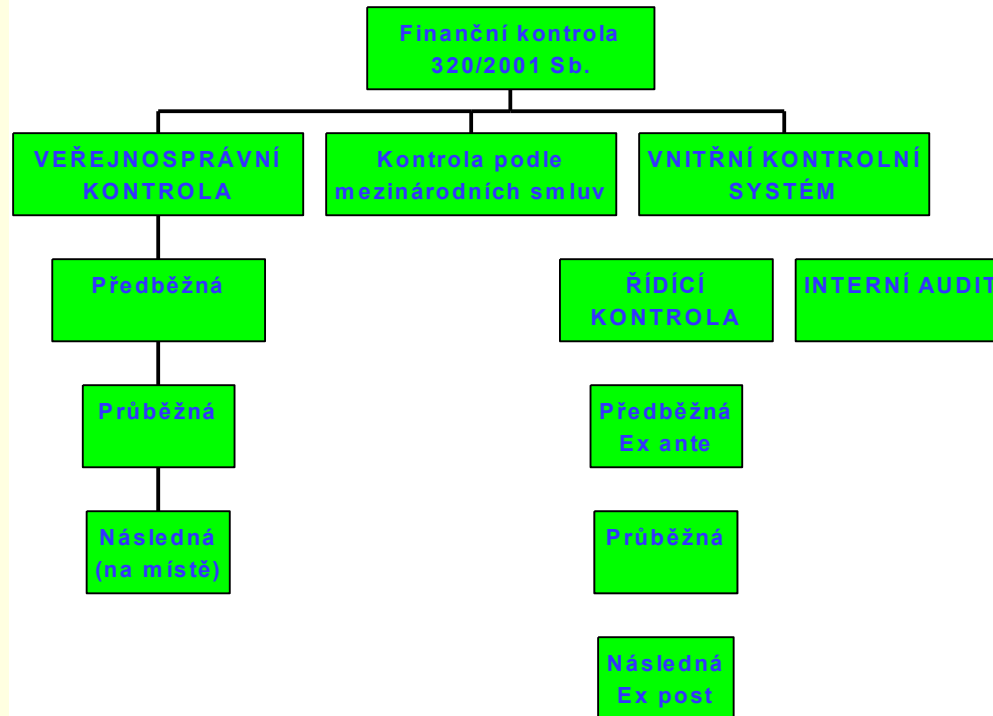
- § 12
 - Vyloučení střetu zájmů
- § 13, 14, 15
 - Pravidla pro výkon veřejnosprávní kontroly na místě
- § 16
 - Přizvané osoby
- § 17, 19, 20, 21
 - Pokuty za maření veřejnosprávní kontroly na místě
- § 18
 - Opatření k nápravě
- § 22
 - Podávání zpráv o výsledcích finančních kontrol

Finanční kontrola podle mezinárodních smluv

- vztahy v kontrole nezávisle vykonávané kontrolními orgány mezinárodních organizací
- mezinárodním organizacím musí být na základě dohod umožněna kontrola nebo poskytnuta součinnost při prověřování poskytovaných prostředků

Shrnutí základních pojmů

FINANČNÍ KONTROLA podle zákona 320/2001 Sb.

Vnitřní kontrolní systém v obci

legislativa

podněty

kontrolní výbor

vnitřní kontrolní systém

opatření

odpovědi

Vnitřní kontrolní systém v obci

- Kontrola je součástí řízení
 - regulatorní funkce
 - preventivní funkce
- Dva podsystémy kontroly v obci
 - Vnitřní
 - Vnější
- Vnitřní kontrolní systém
 - samokontrola, kontrola vedoucím pracovníkem, kontrolní komise
- Vnější kontrola
 - přezkum hospodaření, dozor nad výkonem přenesené působnosti, dohled stavební, ekologický, hygienický, zdravotní, veterinární, krizový, bezpečnostní, protipožární apod.
- Vnější kontrola společenská
 - připomínky, podněty, petice

Kontrolní výbor zastupitelstva

- Zřízení je povinné podle zákona o obcích
- Vykonává svěřené činnosti vnitřní kontroly
- Kontroluje, jak všechny orgány obce dodržují právní předpisy, jak se plní usnesení rady a zastupitelstva
- Plní i další kontrolní úkoly podle pověření zastupitelstva

Vnitřní kontrolní systém

- jde o kontrolní mechanismy v rámci (uvnitř) organizace
 - stanovení pracovních postupů
 - rozdělení funkcí – pravomocí a odpovědností
 - nutnost zpětné vazby
 - zabudování kontrolních mechanismů v rámci systému řízení do vnitřních předpisů, norem, postupů apod. tak, aby fungovaly automaticky a byla vytvořena zpětná vazba

Zásady při vytváření systému vnitřní kontroly

- koncepčnost a systematičnost (ne nahodilost či nárazovost) kontrolní činnosti
- stanovení konkrétních cílů
- objektivně a pravidelně zjišťovat a vyhodnocovat výsledky kontroly (rozbory, analýzy)
- pravidelně zveřejňovat výsledky kontrolní činnosti – upozorňovat ostatní na nedostatky
- využívat výsledky kontrolní činnosti v řídicí práci

Organizační zajištění kontrolní činnosti a působnost krajů

- § 5 – jednoznačná odpovědnost za organizování, řízení a zajištění přiměřenosti a účinnosti finanční kontroly leží na vedoucím orgánu veřejné správy
 - základní povinnosti vedoucích OVS
- § 9 – působnost územních samosprávných celků
 - jsou povinny vytvořit systém FK PO ve své působnosti a také ho prověřovat

Vnitřní kontrolní systém § 25 - § 31

■ § 25

- povinnosti vedoucího orgánu VS a vedoucích zaměstnanců při zavedení VKS
 - jaký má VKS být
- co musí ke splnění odstavce 1 vedoucí orgánu VS a vedoucí zaměstnanci udělat

§ 25 povinnosti vedoucího orgánu VS

- zavést a udržovat VKS, který
 - vytváří podmínky pro hospodárný, účelný a efektivní výkon veřejné správy
 - je způsobilý včas zjišťovat, vyhodnocovat a minimalizovat provozní, finanční, právní a jiná rizika vznikající v souvislosti s plněním schválených záměrů a cílů
 - zahrnuje postupy pro včasné podávání informací příslušným úrovním řízení o výskytu závažných nedostatků a o přijímaných a plněných opatření k jejich nápravě

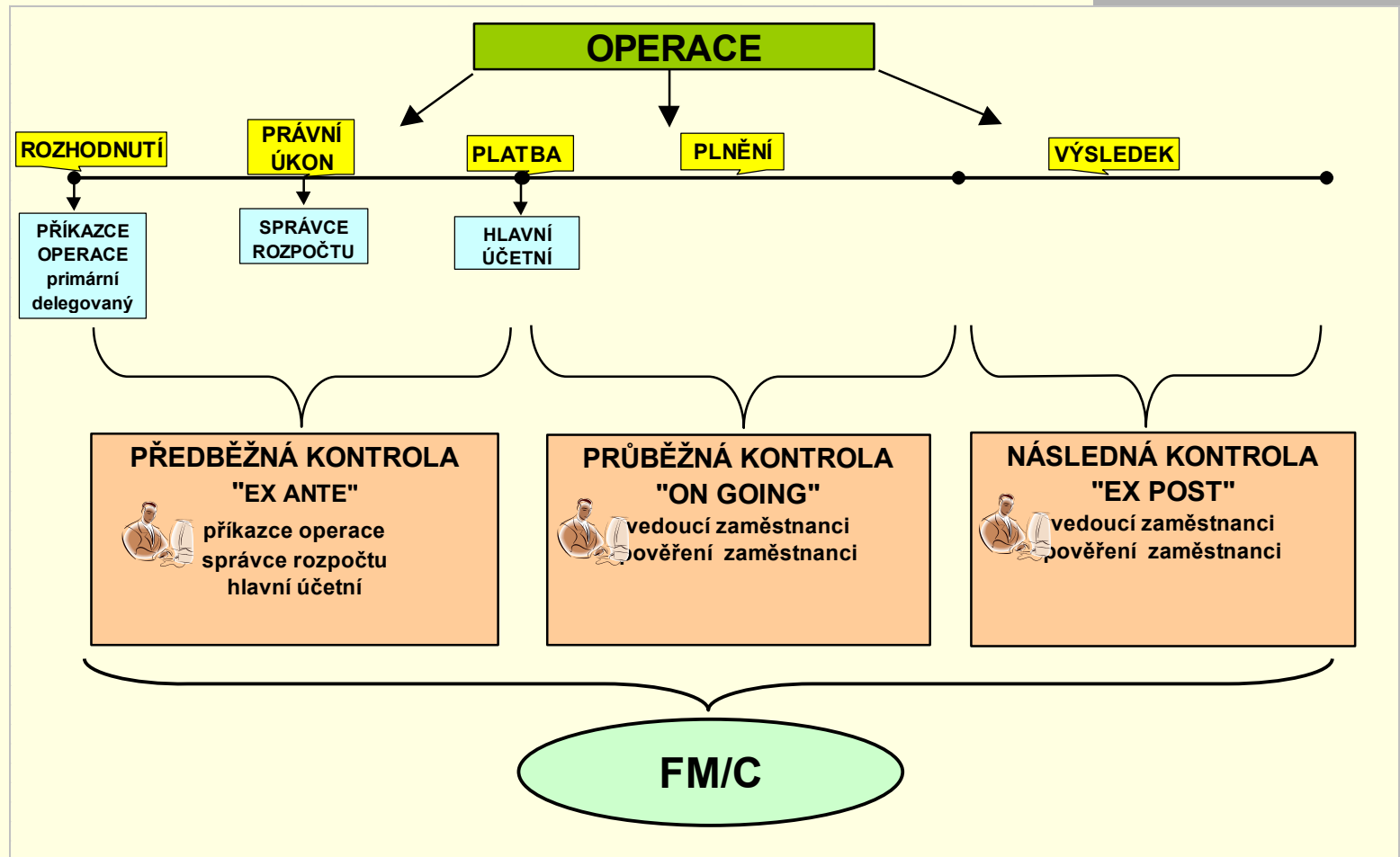
Jak zabezpečit povinnosti z § 25

- stanovit rozsah pravomocí a odpovědností vedoucích a ostatních zaměstnanců při nakládání s veřejnými prostředky
- zajistit oddělení pravomocí a odpovědností při přípravě, schvalování, provádění a kontrole operací (smlouvy, výběrová řízení, platby...)
- zajistit vedení potřebné dokumentace o operacích a kontrolách
- přijmout nezbytná opatření k ochraně veřejných prostředků
- zajistit hospodárné, účelné a efektivní využívání veřejných prostředků
- sledovat a zajišťovat plnění rozhodujících úkolů k dosažení schválených záměrů a cílů

Řídící kontrola (§ 26 - § 27)

- Předběžná kontrola – kontrola plánovaných a připravovaných operací
 - příkazce operace
 - správce rozpočtu
 - hlavní účetní
- Průběžná a následná kontrola

Schéma kontroly

Zavedení vnitřního kontrolního systému

- Vymezit působnost k výkonu finanční kontroly organizačním útvarům (vedoucím těchto útvarů) v organizačním řádu
- Zapracovat vedoucím zaměstnancům, případně ostatním zaměstnancům do pracovních náplní rozsah pravomoci a odpovědnosti v rámci finančního řízení a kontroly
- Zapracovat ustanovení zákona o finanční kontrole do „kontrolního řádu“ nebo do jiného vhodného vnitřního předpisu (např. Oběh a přezkušování účetních dokladů)

Zajištění řídicí kontroly

- Určit „příkazce operace“
 - nejčastěji starosta
 - v případě PO ředitel
 - Pokud se starosta nebo ředitel rozhodne delegovat tuto pravomoc na svého podřízeného, je třeba osobní jmenování
 - Tím se ovšem nezabavují obecné odpovědnosti za výkon finanční kontroly jako vedoucí orgánu veřejné správy
 - podpisový vzor

Zajištění řídicí kontroly

- Určit „správce rozpočtu“
 - buď je jím vedoucí oddělení odpovědný za finance nebo jiný zaměstnanec, odpovědný za dodržování finančního rozpočtu/plánu v objemu i struktuře
 - delegování opět písemně + podpisový vzor
- Určit „hlavní účetní“
 - buď je jím vedoucí útvaru odpovědný za účetnictví nebo jiný zaměstnanec k tomu pověřený
 - delegování opět písemně + podpisový vzor
 - sloučení správce rozpočtu a funkce hlavní účetní je výjimečně možné

Zajištění řídicí kontroly

- dodržování zásady „čtyř očí a dvou podpisů“
 - možnost stanovit určité typy operací (co do objemu veřejných výdajů a druhu operace) a u nich předběžnou kontrolu na pozici „příkazce“ provádět souběžně s předběžnou kontrolou na pozici „správce“ a „účetní“)
- Průběžná kontrola
- Následná kontrola

Udržování vnitřního kontrolního systému

- Sledování a vyhodnocování výsledků finanční kontroly
 - při zjištění nedostatků neprodleně přijímat konkrétní opatření k nápravě
 - i systémová opatření, která mají za cíl předcházet a včas odhalovat nesprávné operace a jejich příčiny
- Podávat zprávy o výsledcích finančních kontrol podle Vyhlášky č. 64/2002 Sb.